

**NÁVRH
METROPOLITNÍHO
PLÁNU ZVEŘEJNĚN**
Občané mají možnost
rozhodnout

**JSEM V TÝMU,
KTERÝ VÍTĚZÍ**
Rozhovor s novým
hostivařským farářem

**SPORTOVNÍ ÚSPĚCHY
NAŠICH STRÁŽNÍKŮ**

NA BUDÍNĚ – SRDCE HOSTIVAŘE

1. ČÁST

Městská část Praha 15 v letošním roce slaví úctyhodných 950 let od první písemné zmínky o Hostivaři v Kosmově kronice. Připravili jsme tedy pro vás seriál od autora Lukáše Berného, který zajímavým způsobem připomene hostivařskou historii.

Hostinec, kde v roce 1861 houslista sklídl největší úspěch s „hitem“ Kde domov můj. Kde lidé vybírali peníze pro hostivařské děti i pro pozůstalé obětí důlních neštěstí. Kde si místní vydupali prodloužení tramvajových kolejí do Hostivaře. A nakonec hostinec, jehož takřka dvoustupadesátiletou tradici definitivně ukončily komunistické bagry v roce 1984.

Přenesme se do počátku 60. let 19. století. Uhersko ještě není součástí názvu monarchie, na místě Národního muzea stojí Koňská brána, na prostranství Národního divadla se teprve staví vlastenecké Prozatímní divadlo, ještě dlouho potrvá, než se Královské Vinohrady, Karlín či Hostivař stanou součástí Prahy. Bachův absolutismus ovšem padl a Prahu i české země čeká dosud nevidané národní oživení. Přenesme se do jara 1861.

„Ku probuzení národnímu v dědinách našich zajisté u veliké míře přispívají zábavy společenské rázu čistě národního, jsou to naše venkovské besedy,“ píše dopisovatel Lumíra podepsaný jménem Jeden z Hostivaře. *„I u nás uspořádána byla v neděli dne 26. května podobná slavnost. S jakou napnutostí očekávali občané naši neděli, nemůžete sobě ani pomyslit, neboť od některých sousedů, kteří již něco takového viděli, dověděli se, že se tam zpívá, že se drží výklady a rozličné žerty, že se pro obveselení přednášejí. Neděle přišla a tu se hrnulo všecko k hostinci „na Budíně.“*

Na Budíně se žilo! Oficiální název domu zněl U města Budína, což nám zní zvláště, ale jednalo se o populární zvyk. V Praze jste mohli zajít do hostinců a restaurací U města Hamburku, U města Londýna, U města Paříže... Budín (dnes Budapešť) nebyl výjimkou. Navíc vedle kdysi bydlela rodina Budínských, nevíme sice, zda byla přímo s naším domem spojená, ale mohla výběr jména inspirovat. Nikdo pochopitelně neříkal hostinci celým názvem, takže se jednoduše chodilo „na Budín“.

Pravděpodobně právě zde (nebo Na kovárně) vznikl vůbec první spolek v Hostivaři – Sokol, jehož stanovy sepsal dne 1. listopadu 1869 Antonín Švehla starší, otec pozdějšího politika. Byl to spolek „První mezi zakládajícími jednotami

Tak hostinec vídal prezident Tomáš G. Masaryk při návštěvách Hostivaře za dob I. republiky

v českých zemích za c. k. Rakouska za císaře Františka Josefa Habsburského“.

Nejstarší zprávy spojené s domem později označeným č. p. 13 (v dnešní Pražské ulici) spadají do roku 1697, kdy zde chalupu postavil řezník Daniel Josífek. Nevíme, kdy přesně začala i šenkovní tradice, ale už roku 1751 zde pivní šenk najiště byl a dům se postupně zvětšoval. Nakonec se stal kulturním centrem Hostivaře. Mohutnou dvoupatrovou budovu s typicky eklektickou fasádou konce 19. století už dobře známe z fotografií, mnozí ji ještě pamatují, ale nepředbíháme, vraťme se opět do roku 1861, v popisu besedy pokračuje Jeden z Hostivaře:

„Ač byl začátek teprv na šestou hodinu určen, bylo již o čtvrté mnoho hostí ve vkusně ozdobeném sále shromážděno. – Ptáte se, jak ta naše beseda vypadala? Vystoupil pan

Wolf a předčítal pěkný proslov, porovnávající znovuzrození přírody s probouzením se národa a končící poučeními pro otce, matky, syny i dcery naše...“ a následoval sborový i sólový zpěv, deklamovánky, hra na housle, komická čísla... „Jelikož hosté ze Záběhlic přišli občanům našim vyprávěli, jak velice se jim při jejich besedě ‚Frajtr Kalina‘ a ‚Kokta‘ líbil, žádáno všeobecně, by pánové, kteří čísla tato v Záběhlicích deklamovali, také nás jimi potěšili, načež pan Šedivý vystoupil a nám ‚Koktu‘ přednášel; po něm přikulhal co ‚Frajtr‘ pan Wolf...“ Lidé byli nadšení a dávali

**Hostinské náčiní:
kulečník, kredence, sklenice,
lampy, nové kuželky, jest
vše levně na prodej za pří-
činou nemoci v Hostivaři
v hostinci na Budíně. 5121**

1885, Národní politika

ZE ŽIVOTA V HORNÍCH MĚCHOLUPECH A HOSTIVAŘI

svou spokojenost znát. „Všechna tato čísla, ani jediného nevyjímaje, došla hlučné pochvaly, neboť byla všechna výtečně provedena.“

Podobných uměleckých večírků (tehdy se ještě občas říkalo akademií) viděl Budín nespočetně. Pořádaly se zde zábavy posvícenské, mikulášské i masopustní (šibřinky), plesy, přednášky (často s promítáním „světelných obrazů“), tábory lidu, vinobraní, hrála se zde všemožná představení, koncerty, pořádaly se taneční kurzy, společenské čaje, sportovní exhibice. A v případě nutnosti vyhověl sál potřebám místních dražeb nebo politických a samozřejmě spolkových schůzí i valných hromad. Navrch dům volné místnosti pronajímal k bydlení.

1893, Národní listy

Protože jsme v dobách, kdy národ skutečně cítil jednotu a potřebu pomáhat si, často plesy sloužily jako cesta k získání několika zlatých i později korun lidem, kteří je potřebovali. Tak se zde roku 1892 vybíralo pro pozůstalé obětí děsivé důlní katastrofy v Březových Horách, při níž zemřelo 319 horníků, obdobně v roce 1934 po výbuchu dolu v Oseku, který si vyžádal 144 mrtvých. Další sbírky pomáhaly Červenému kříži, Ústřední matici školské, místním jeslím, vybíralo se na školní pomůcky hostivařským dětem i pro nemajetné členy Sokola, aby mohli spolu s ostatními vyrazit na sokolský slet. Nejen Sokol, mnoho z hostivařských spolků zde pořádalo všemožné akce a nejednou sem zajely i spolky vršovické, či dokonce pražské, které Hostivař lákala krásnou přírodou. Přímo na Budině své ustavující valné hromady držely např. Politický občanský klub (31. 1. 1904) či odbor Národní jednoty severočeské (30. 9. 1917). V roce 1905 zde proběhla schůze podporující boj za všeobecné hlasovací právo.

Červené ovoce
prodá obec Hostivař veřejnou dražbou konanou ve středě dne 10. června 1896 ve 3 hod. odpo. v hostinci na Budině v Hostivaři. 5871

1896, Národní politika

Ples v tanečním sále, vzácný pohled do interiéru Budína, 1940

Ale už se opět hlásí o slovo Jeden z Hostivaře a beseda roku 1861: „Páně Nešverova hra na housle byla též velmi umělá a obratná a líbila se tak, že byl pán tento hojným potleskem odměněn a na volání hostí ještě „Kde domov můj“ zahudl. Číslo toto jest ono, jemuž se největšího potlesku dostalo.“

Do doby, kdy se z této písně stane národní hymna, pořád chybí takřka šedesát let.

správně karty hrát. Či přesněji jim sdělit, jak špatně je hrají. Chvíli si jej nevšímal, ale protože kibicování nikdo nemá rád, brzy došlo na ostřejší slova. Když nepomohla, karbaníci Vítkovského z hostince jednoduše vynesli. Uražená hrdost a vypitá piva mu však zatemnila mozek, došel domů pro revolver a na pány karbaníky si počkal před hostincem. Když vyšli, padlo šest ran. Zda

Vzhůru na „Budín“ do Hostivaře.
V neděli posvícení, v pondělí pěkná hodinka a v úterý sousedka. Vstup volný. Ceny levné; útulná zahrada. O vzornou obsluhu postarano. V. Kantor, host. 5708

1902, Národní politika

Pochopitelně nemůžeme předstírat, že se na Budině pouze nábožně poslouchaly národní písně a žilo vlasteneckými ideami. Pořád jsme také v hospodě... V roce 1896 se zde o vzrušení postaral pachtýř Václav Šír, o němž si v našem seriálu povíme v díle věnovaném hostinci Jana Pešauta. Přistěhovalý recesista bydlel na Budině a hostivařské sousedy vytáčel svými žerty natolik, až jednou skončily velkou rvačkou, o níž zkraseně psaly i významné pražské noviny. Z vtipálka udělali hostivařského hostinského a nimroda v jedné osobě, což natolik leželo v žaludku starostovi obce Antonínu Švehlovi, až musel dopisem redaktorům Národních listů vše uvést na pravou míru.

V roce 1915 zde krmič dobytka Josef Vítkovský zase usoudil, že musí karbaníkům poradit, jak

skutečně střílel jen do vzduchu, aby je poděsil – jak Vítkovský později tvrdil –, či zda kulky létaly kolem překvapených sousedů a jen zárukem nikoho nezranily – jak tvrdili karbaníci –, už se asi nedozvíme.

I za první republiky na Budině čile pokračoval zejména spolkový život, probíhalo zde mnoho akcí včetně opakovaných oslav narozenin prezidenta T. G. Masaryka. Politicky se Budín stal jedním z míst schůzek Národního sjednocení, protibenešovské strany sdružené kolem Karla Kramáře a radikálnějšího Jiřího Stříbrného. Místním centrem této strany byl ale více hotel U Milionu.

Pro život Hostivaře měl Budín ještě jeden zásadní význam. Právě zde probíhaly schůze, jejichž

účelem bylo jediné – tramvaj spojit Hostivař se zbytkem Velké Prahy. Už ve dvacátých letech se tramvajové linky znatelně prodlužovaly, v roce 1935 dosáhlo spojení do Strašnic, o rok později do Zahradního Města a... a zde se linka číslo 4 zastavila. Do Hostivaře sice jezdil kromě vlaku i autobus (tehdy se ještě pražské linky označovaly písmeny, sem jezdil bus „A“, který začínal na Malostranském náměstí), bojovalo se však o levnější tramvaj.

Legionáři na pohřeb Ant. Švehly.

Předsednictvo Čsl. obce legionářské žádá členy organizace z Prahy a okolí, aby se zúčastnili pohřbu dra Ant. Švehly v legionářských uniformách, pokud to dovolí důvody zdravotní. Jinak v šatě občanském. Sraz členů ČsOL je o 10% hod. v Hostivaři u restaurace „Na Budíně“. Státní zaměstnanci mají pro účast na pohřbu volno.

1933, Národní politika

V roce 1932 proběhla manifestační schůze v hostinci U České koruny, jejímž výsledkem byla žádost o zřízení, resp. prodloužení linky ze Strašnic. V neděli 14. března 1937 se na Budíně sešel tzv. Akční výbor pro postavení elektrické dráhy do Hostivaře. Dorazil i zástupce dopravního podniku Ing. Balouš, který nastínil, jak se věci mají. Bude potřeba 2 300 000 korun, aby se trať protáhla do středu obce, druhou variantou je postavit koleje pouze ke kraji za 1 700 000. A peníze nejsou. Lidé se cítili podvedeni. „Proč Praha raději podporuje plány na vznik nějaké nesmyslné podzemní dráhy? Kdo ji potřebuje?“ nechápali Hostivařští. „Kdo stojí o most přes Nuselské údolí, ať pošlou raději peníze sem...“ navrhl jiný. „A proč se investuje neuvěřitelných 11 miliónů do projektu petřínské komunikace, proti které celá Praha protestuje?!“ křičel další ze sousedů. Byla přijata rezoluce, která si vyžádala, „aby občanstvu periferie nebylo odíráno právo na zlepšení jeho životních poměrů, tj. zavedení levného dopravního prostředku.“

V listopadu proběhla další velká schůze za účasti novinářů i městských radních. Projekt byl zadán do rozpočtu na další rok, Hostivařští musejí ale zdarma poskytnout pozemky k vedení tratě. Z Budína se tehdy odcházel s vidinou brzké stavby. A pokud ne, volají obyvatelé protestní akci přímo v centru Prahy.

Jenomže začala válka. Tehdejší nejjihovýchodnější čtvrť Prahy si musela na cinkot tramvaji počkat ještě takřka dvacet let.

„Potom vynesly se stoly a tance chtívá mládež pustila se do kola,“ vracíme se s Jedním z Hostivaře do roku 1861. *„Mezi tanci byly též naše národní: polka, třásák, rejdivák, rejdovačka, řezanka i válený minuet a volná*

Vyvětrat peřiny, přijela pouť! Kolotoče před hostincem, 1965

sousedská ukončila za bílého rána besedu. Se zalíbením pozoroval jsem, jak pan Švehla, vážený představený Záběhlický, mlád' naši v svrchu jmenovaných tancích cvičil a jak tato s oblibou dle způsobu starších se točila. – Čistý výnos jest, jak nám zvací lístky oznamovaly, dceři po našem Havlíčkovi věnován. – Snad se dočkáme zase v brzké době podobného večera, buď zde, aneb snad v některé z vůkolních dědin!“

Do Hostivaře cesta dlouhá...

el — Praha, v Mjnu.

A proto se domáhá občanstvo celého úseku, aby prodloužena byla elektrická dráha ze Zahradního města až do Hostivaře. V neděli 7. listopadu bude manifestovat pro tento požadavek na veřejné schůzi v restauraci na Budíně v Pražské ul. č. 13. Jde skutečně o aktuální program Prahy XIII. Schůze mají se zúčastniti zástupci města i správní rady Elektrických podniků.

1937, Národní listy

Dočkali se ještě mnoha podobných. Desítek, stovek, možná tisíců. O pivo a nápoje se starali pánové hostinští Vojtěch Šefl, František Škobis nebo pan Kantor, později za první republiky František Hotovec či pan Havránek. „U města Budína“ se žilo, pilo, tancovalo a dělo by se tak dosud, kdyby se moci v naší zemi neujal komunistický režim, který s velkou ochotou znárodnil a vyvlastnil, co mohl, ale s podstatně menší ochotou se staral, jak nabytý majetek spravovat a udržovat. Budín rok od roku chátral, jeho někdejší vznešená, zdobná fasáda šedla, drolila se a opadávala, střešní tašky stárly a voda jimi prosakovala, prasklé okenní tabule nikdo nevyměňoval. Ještě na počátku 80. let přišla poslední naděje, o dům zažádal státní Elektropodnik, ale národní výbor žádost zamítl. O čtyři roky později byla situace havarijní. Stavba, která byla přímo srdcem Hostivaře a kterou na všech plesech, tancovačkách a besedách tisíce návštěvníků naplnily pozitivním lidským duchem až po střechu, odsoudil úřední šiml k zániku. Když přijela demoliční technika, pár lidí se na smutný konec Budína přišlo podívat. A co je snad nejsmutnější, či snad nejvíce symbolické – na jeho místě dodnes nic nestojí. Jen oplocené rumiště. Tak skončil dům, kde si lidé na přidanou nechali „hudlat“ Kde domov můj.

● Lukáš Berný, 2017

*Smutný epilog – bourání Budína v roce 1984...
Na místě slavného hostince dodnes nic nestojí.*

